

Eldre mest fornøyd med hvordan de bor

Boligens og familiens størrelse, sannsynligheten for å bo i enebolig eller å være leieboer varierer med alder og dels med hvor i landet man bor. Hvor fornøyd man er med boligen, avhenger også av alder. Jo eldre man er, jo mer fornøyd er man. Eldre kvinnelige husiere i Oslo er mest tilfreds. Unge og nyetablerte bor trangest i Oslo. 22 prosent av 20-29-åringene og 16 prosent av 30-39-åringene i hovedstaden bor trangt.

Vi tilbringer en betydelig del av våre liv i boligen, legger mye penger i den, og den blir ofte en del av vår identitet. Boligen og hvordan den samsvarer med våre behov og preferanser, er derfor viktig i et levekårsperspektiv. Data inn-samlet i LOGG (se tekstboks) viser hvordan sentrale sider ved boforholdene varierer mellom aldersgrupper og regioner i landet, og avdekker forhold som har betydning for hvor tilfreds vi er med boligen.

Ola Nordmann vel tilfreds med 4,5 rom i eid bolig

Ifølge intervjuundersøkelsen LOGG bor gjennomsnittsnordmannen i en bolig med 4,5 rom utenom kjøkken og smårom. Han deler boligen med 1,5 andre faste husholdningsmedlemmer og disponerer 2,2 rom per person. En av fire bor alene, i den forstand at det ikke finnes andre faste medlemmer i husholdningen, og en av tyve bor trangt (se tekstboks om boligens størrelse). Videre bor 83 prosent i en bolig som husholdningen eier, og 59 prosent bor i enebolig.

Intervjupersonene i LOGG ble stilt følgende spørsmål: «På en skala fra 0 til 10, hvor 0 betyr ikke fornøyd i det hele tatt, og 10 betyr svært fornøyd, hvor fornøyd er du med boligen din?» Vel en av fire er svært fornøyd, og tre av fire valgte en av de tre høyeste verdiene. Bare 1 prosent foretrakk en av de tre laveste verdiene (0-2). Gjennomsnittsnordmannen plasserte seg høyt opp på skalaen, nærmere bestemt 8,2. Samme grad av tilfredshet kommer til uttrykk i et spørsmål om hvor fornøyd man er med «strøket/bygda/bydelen». Disse spørsmålene finnes ikke i Statistisk sentralbyrås ordinære levekårs-/boforholdsundersøkelser.

De som bor alene, har små og ofte leide boliger

Personer som bor alene, har naturlig nok mindre boliger enn andre, med gjennomsnittlig 3,3 mot 4,9 rom. Aleneboende eier også boligen sjeldnere enn andre (63 mot 90 prosent blant dem som ikke bor alene). Forskjellene må sees på bakgrunn av at en forholdsvis stor andel av dem som bor alene, er

Hvem ble intervjuet

Analysen er avgrenset til intervjupersoner i alderen **20-79 år**. Vi har valgt å fokusere på personer med en **selvstendig bosituasjon**, og har derfor utelatt intervjupersoner som bor sammen med sine foreldre. Barn, eldre og hjemmeboende unge inngår likevel som medlemmer i intervjupersonenes husholdning og dermed som del av dennes boforhold. Fordi analyseenheterne er personer, forteller tallene hvor mange som bor slik eller slik, og ikke hvor mange *boliger eller husholdninger* som har de eller de egenskapene.

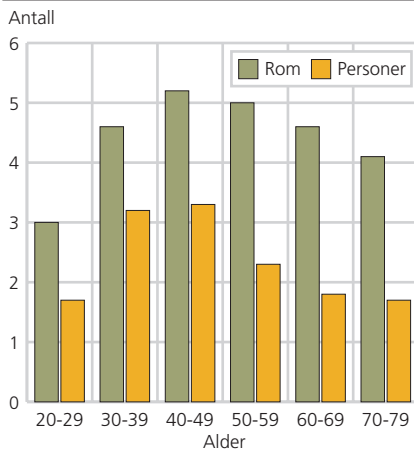
Torkil Løwe

Studien av livsløp, generasjon og kjønn (LOGG)

LOGG 2007 er en nasjonal undersøkelse gjennomført av Statistisk sentralbyrå og forskningsinstituttet NOVA. Undersøkelsen består av den internasjonale studien Generations and Gender Survey (GGS) og andre runde av den norske studien Livsløp, aldring og generasjon (NorLAG). For nærmere beskrivelse, se første artikkel i dette nummeret av Samfunnsspeilet, 1/2009.

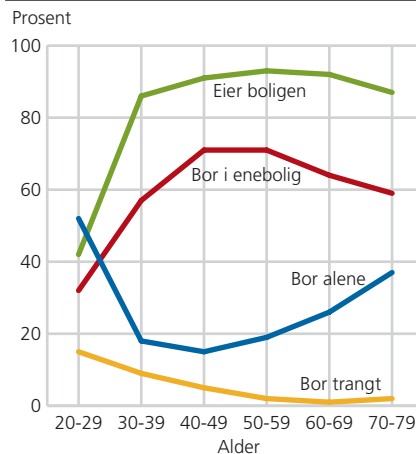
Torkil Løwe er sosiolog og førstekonsulent i Statistisk sentralbyrå, Seksjon for demografi og levekårsforskning. (tll@ssb.no)

Figur 1. Bolig- og husholdningsstørrelse, etter alder. Antall rom og personer¹

¹ Intervjuede som bor med sine foreldre er utelatt. Kilde: LOGG 2007, SSB og NOVA.

Forbehold om livsløpstolkninger

LOGG er en tverrsnittundersøkelse som hittil er gjennomført kun på ett tidspunkt. Aldersgruppene representerer derfor ulike generasjoner (fødselskohorter), og vi kan kun beskrive forskjeller mellom disse per i dag. Hvordan **boforholdene endres gjennom livsløpet**, vil ikke kunne måles direkte, i og med at **verken generasjoner eller individer følges over tid**. Undersøkelsen forteller verken hvordan de som er i bestemte aldre i dag, hadde det før, eller vil få det senere i livet. Det er dessuten verdt å merke seg at tallene gir uttrykk for gjennomsnitt i de ulike aldersgruppene, og at boligkarrieren for den enkelte ikke nødvendigvis er preget av så kontinuerlige endringer som figurene 1 og 2 gir inntrykk av.

Figur 2. Boforhold, etter alder. Prosent¹

¹ Intervjuede som bor med sine foreldre er utelatt. Kilde: LOGG 2007, SSB og NOVA.

unge. Til forskjell fra andre undersøkelser ble det i LOGG spurt om noen bor sammen med intervjupersonen *deler av tiden*, nærmere bestemt minst en helg i måneden. I alt svarer knapt en av ti (8 prosent) at dette er tilfelle. Blant dem som bor alene, er andelen 12 prosent, hvorav litt flere menn enn kvinner (14 versus 11 prosent).

Store forskjeller mellom aldersgrupper

Det er generelt en sterk sammenheng mellom boforhold og alder, slik figurene 1 og 2 viser. Unge i 20-årene som har flyttet hjemmefra (se tekstboks), bor gjennomgående i små og ofte leide boliger. Samtidig har de som regel små husholdninger, og over

halvparten bor alene. Personer i 40-årene har størst boliger og har – i likhet med aldersgruppen 30-39 år – også de største husholdningene. Sjansen for at man har minst en person boende på deltid, det vil si minst en helg i måneden, er også størst blant 40-49-åringene; dette gjelder 15 prosent av dem. Blant enslige i denne aldersgruppen gjelder dette hele en av tre (33 prosent), hvorav andelen er høyest blant kvinner (38 mot 29 prosent).

Andelen som bor trangt, synker med alder

Tolker vi figur 1 i et livsløpsperspektiv (se forbehold i tekstboks), ser vi at boligen i gjennomsnitt vokser fra man flytter hjemmefra fram til 50-årsalderen, for deretter å krympe noe. Det samme gjelder andelen som bor i enebolig (figur 2). Forholdet mellom antall husholdningsmedlemmer og boligens størrelse blir stadig mer gunstig – og andelen som bor trangt, synker – inntil 60-70-årsalderen. Videre ser vi at sannsynligheten for at man eier boligen, øker sterkt tidlig i livsløpet fram til 40-årsalderen for deretter å stabilisere seg på et høyt nivå – over 90 prosent – før den synker noe fra 70-årsalderen.

Særlig store endringer i 20-årene

Forskjellene er størst blant intervjupersoner i 20-årene, som representerer det vi gjerne kaller *etableringsfasen*. Andelen som leier, er særlig høy i første halvdel av 20-årene. Knapt hver fjerde 20-24-åring (23 prosent) eier boligen, mens vel en av to (56 prosent) er boligeier blant 25-29 åringer. At de aller yngste ofte leier, må sees i sammenheng med at to av tre av disse (65 prosent) bor alene, mens dette gjelder fire av ti 25-29-åringene – som dessuten oftere enn de yngste er etablert i arbeidslivet.

Boligens størrelse

Boligens størrelse måles ved antall beboelsesrom, det vil si hvor mange **soverom** og **oppholdsrom** i tillegg til kjøkken, bad, gang og vaskerom husholdningen disponerer til eget bruk. Man bor «trangt» dersom husholdningen disponerer færre beboelsesrom enn det er faste medlemmer av husholdningen. Enslige regnes som trangbodde når de kun har ett rom (i likhet med husholdninger som består av to personer).

Beskjedne forskjeller mellom landsdeler ...

Tabell 1 viser hvordan boforholdene varierer i et regionalt perspektiv etter en inndeling av landets fylker i landsdeler (Statistisk sentralbyrå 1999). Andelen som bor i enebolig, varierer naturlig nok en del mellom landsdelene, og dels som følge av dette er det også klare forskjeller i boligstørrelse. Personer i Oslo og Akershus har de minste boligene, 3,8 rom i gjennomsnitt, fulgt av Nord-Norge med 4,5 rom. Agder og Rogaland toppe listen med 4,9 rom. Forskjellene i boligstørrelse må sees i nær sammenheng med forskjeller i husholdningsstørrelse.

Vi merker oss at de som bor i Nord-Norge, er minst – og de som bor på Sør-Østlandet, er mest – fornøyd med boligen. Bortsett fra at andelen som bor alene, og som bor trangt, er høyest i Oslo og Akershus, avdekker tabell 1 ellers bare relativt beskjedne forskjeller mellom landsdelene slik de her er definert. Det er verdt å merke seg at Oslo og Akershus er svært ulike når det gjelder boforhold (Andersen A. mfl. 2003). De som bor i Akershus, har i gjennomsnitt 4,6 rom i boligen, mot 3,6 rom i Oslo. Dette har sammenheng med at mange flere har enebolig i Akershus enn i Oslo (54 mot 15 prosent).

... men tydelige forskjeller mellom by og land

Det er tydeligere forskjeller mellom «by og land» enn mellom landsdeler. I figurene 3 og 4 er bosted ordnet etter kommunens sentralitet (blant annet reisetid til nærmeste tettsted, se tekstboks). Vi ser at boforholdene varierer ganske mye med hvor sentralt område man bor i, og at storbyene, spesielt Oslo, skiller seg klart ut når det gjelder boligtype og boligens størrelse. Jo mer sentralt strøk, jo lavere er andelen som bor i enebolig, og boligene er følgelig gjennomgående mindre.

I storbyene, og særlig i hovedstaden, er det også flere som bor alene. Selv om husholdningene generelt er noe mindre, er forholdet mellom husholdningenes og boligens størrelse minst «rommelig» i storbyene, fremfor alt i Oslo der en av ti bor trangt. Sannsynligheten for at man eier boligen, varierer i liten grad med sentralitet.

Trangt i Oslo for de unge

Det er større forskjeller i boforhold mellom unge og eldre i storbyene enn i landet ellers (Løwe 2002, Andersen A. mfl. 2003). I Oslo bor 22 prosent av 20-29-åringene og 16 prosent av 30-39-åringene trangt, mens andelen trangbodde i de samme aldersgruppene i de tre andre storbyene er 15 og 7 prosent i gjennomsnitt.

Eldre mer tilfreds med boligen enn yngre ...

Generelt er det – ikke overraskende – de som eier og har mange rom og god plass, og som bor i enebolig, som er mest fornøyd med boligen (tabell 2). Mer

Tabell 1. Boforhold, etter landsdel. Intervjuede i alderen 20-79 år som ikke bor med sine foreldre. Prosent, antall og gjennomsnitt

	Antall rom i boligen	Antall personer i boligen	Bor i enebolig (prosent)	Bor alene (prosent)	Bor trangt (prosent)	Eier boligen (prosent)	Hvor fornøyd med boligen (gj.snitt, 0-10)	Antall intervjuede
Landet	4,6	2,5	61	25	5	84	8,2	13 952
Oslo og Akershus	3,8	2,3	25	32	9	82	8,2	3 646
Hedmark og Oppland	4,8	2,5	81	19	4	83	8,2	836
Sør-Østlandet ¹	4,7	2,6	70	21	4	87	8,3	1 820
Agder og Rogaland	4,9	2,7	76	22	3	86	8,2	2 296
Vestlandet	4,8	2,7	63	21	5	85	8,1	1 862
Trøndelag	4,7	2,5	75	24	5	83	8,1	1 969
Nord-Norge	4,5	2,4	80	27	4	80	8,0	1 522

¹ «Sør-Østlandet» omfatter Østfold, Buskerud, Vestfold og Telemark. Vestlandet omfatter Hordaland, Sogn og Fjordane samt Møre og Romsdal.

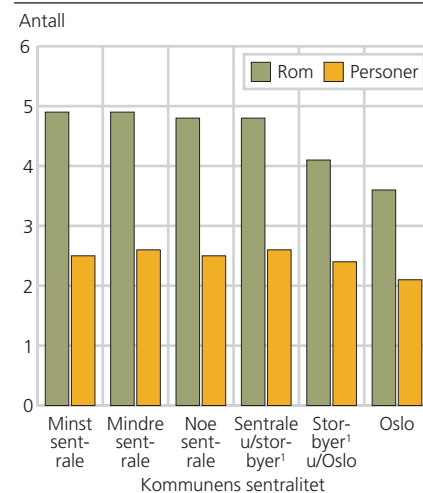
² Det er stor forskjell i mellom Oslo og Akershus for disse forholdene.

Kilde: LOGG 2007, SSB og NOVA.

Sentralitet

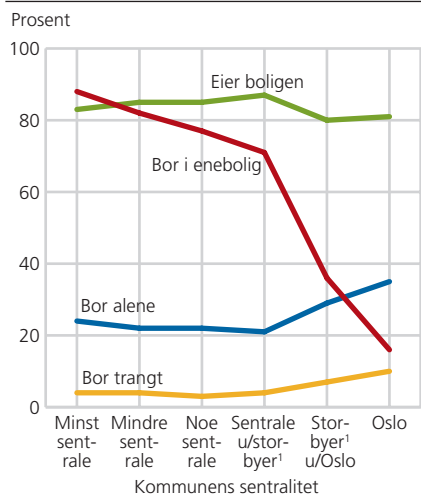
Kommunenes geografiske beliggenhet i forhold til tettsteder av ulik størrelse. Inndelt i fire sentralitetsnivåer (0-3), der 0 = minst sentral, 1 = mindre sentral, 2 = noe sentral og 3 = sentral kommune (Statistisk sentralbyrå 2008). Nivå 3 omfatter storbyene Oslo, Bergen, Trondheim og Stavanger som er skilt ut og behandles separat i denne artikkelen.

Figur 3. Bolig- og husholdningsstørrelse, etter sentralitet blant personer 20-79 år som ikke bor med sine foreldre. Antall rom og personer¹

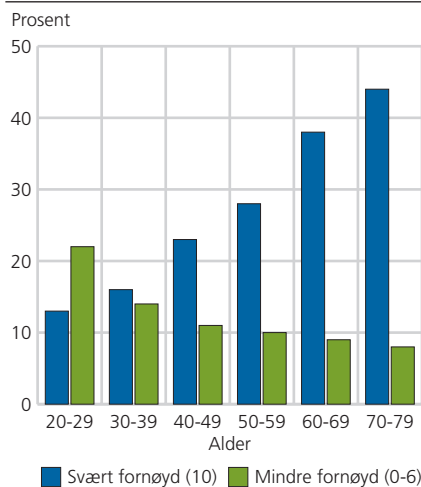
¹ Oslo, Bergen, Trondheim og Stavanger er her skilt ut fra sentralitetsnivå 3 (jf. tekstboks om sentralitet). Kilde: LOGG 2007, SSB og NOVA.

Figur 4. Boforhold, etter sentralitet blant personer 20-79 år som ikke bor med sine foreldre. Prosent¹

¹ Oslo, Bergen, Trondheim og Stavanger er her skilt ut fra sentralitetsnivå 3 (jf. tekstboks om sentralitet). Kilde: LOGG 2007, SSB og NOVA.

Figur 5. Hvor fornøyd man er med boligen på en skala fra 0 (mindre fornøyd) til 10 (svært fornøyd), etter alder. Prosent¹

¹ Intervjuede som bor med sine foreldre, er utelatt. Kilde: LOGG 2007, SSB og NOVA.

Ulike typer analyse

I en såkalt univariat analyse beskriver vi **ett forhold** – en variabel – for eksempel inntekt. En bivariat analyse er en undersøkelse av hvordan **to forhold henger sammen**, for eksempel inntekt og kjønn, uten hensyn til andre relevante forhold. I en multivariat analyse studerer vi hvordan **flere forhold henger sammen** i en teoretisk modell. Oftest spør vi her hvordan én variabel betinges av to eller helst flere antatt relevante forklaringsvariabler. Gjennom *regresjon* kan vi beregne verdien/størrelsen på den avhengige variabelen, gitt bestemte verdier på forklaringsvariablene – og om/hvor mye den avhengige variabelen **endres** i gjennomsnitt ved gitte endringer i hver av forklaringsvariablene mens de andre **holdes fast**, det vil si «kontrolleres for» (Lewis-Beck 1980).

interessant er det at menn er litt mindre fornøyd med boligen enn kvinner, og særlig at *eldre er mer tilfreds enn yngre* (figur 5). Det kan tenkes at eldre er mer fornøyd enn yngre fordi de oftere eier boligen og sjeldnere bor trangt– og at de som bor i enebolig, er mer fornøyd enn andre fordi de har større plass og bedre nærmiljø.

... uavhengig av boforhold

Selv om det kontrolleres for disse og andre relevante forhold i en såkalt *regresjonsmodell* som avdekker flere forholds betydning *uavhengig* av de andre, viser det seg at jo eldre man er, jo mer fornøyd er man med boligen (se tabell 2 og tekstboks om ulike typer analyse). Med andre ord gjelder sammenhengen mellom alder og boligtilfredshet uavhengig av sentrale boforhold og kjennetegn ved personene. Dette tyder på at eldre generasjoner er mer nøysomme enn yngre, og årsaken kan være at etterkrigstidens stadige vekst i boligkonsumet har bidratt til at de mer tilårskomne har andre referanserammer for hva som er tilfredsstillende boforhold.

Kvinnelige huseiere i Oslo med god plass er mest fornøyd

Tabell 2 viser at kjønnsforskjellen holder seg uendret uansett kontroll for andre forhold i modellen. Modellen viser videre at de som bor i Oslo, er noe mer fornøyd enn andre, såfremt vi tar hensyn til at boforholdene i hovedstaden er noe mindre rommelige. Det å eie boligen har positiv betydning for hvor tilfreds man er med boligen, uavhengig av de andre variablene i modellen. Om man bor i enebolig, har, derimot, interessant nok, ingen betydning i seg selv da det er boligens størrelse som her er utslagsgivende.

Tabell 2. Betydningen av ulike faktorer for hvor tilfreds man er med boligen (0-10). Personer 20-79 år som ikke bor med sine foreldre¹

	Bivariat (enkel sammenheng)	Multivariat (kontrollert sammenheng)
Alder (år)	,23	,16
Kjønn (mann)	-,06	-,06
Eier boligen	,25	,16
Bor i enebolig	,09	Ikke signifikant
Antall rom	,17	,08
Bor alene	-,10	Ikke signifikant
Bor trangt	-,16	-,08
Bor i Oslo	Ikke signifikant	,04
Bor i Nord-Norge	-,04	-,03

¹ Bivariate sammenhenger: Pearsons R, Multivariat: Beta, lineær regresjon. Alle sammenhenger: P<,001. N=13952.

Kilde: LOGG 2007, SSB og NOVA.

Fornøyd med boligen, nærmiljøet og livet

Et forhold som, ikke overraskende, henger nært sammen med hvor tilfreds man er med boligen, er hvorvidt man er fornøyd med nærområdet. De som er fornøyd med boligen, er også fornøyd med «strøket/bygda/bydelen», og omvendt. Og er man tilfreds med boligen, er man også ofte svært fornøyd med livet – fremdeles ifølge LOGG.

Referanser

Andersen, A., Torkil Løve og Elisabeth Rønning (2003): Boforhold i storby. Notater 36/2003, Statistisk sentralbyrå. http://www.ssb.no/emner/00/02/notat_200336/notat_200336.pdf

Lewis-Beck, M. (1980): *Applied regression. An introduction*, SAGE Publications.

Løve, T. (2002): Boligkonsum og livsfase i by og bygd. Analyser av SSBs boforholds- og levekårsundersøkelser 1998 og 1997. Notater 83/2002, Statistisk sentralbyrå. http://www.ssb.no/emner/05/03/notat_200283/notat_200283.pdf

Løve, T. (2001): *Boligkonsum og husholdningsstruktur: Livsfase- og generasjonsendringer i perioden 1973-1997*, Rapport 24/2001, Statistisk sentralbyrå. http://www.ssb.no/emner/00/02/rapp_200124/rapp_200124.pdf

Statistisk sentralbyrå (1999): *Regionale inndelinger: En oversikt over standarder i norsk offisiell statistikk*, NOS C513.

Statistisk sentralbyrå (2008): «Standard for sentralitet – Sentralitet 2008», <http://www3.ssb.no/stabas/ItemsFrames.asp?ID=5285601&Language=nb>

Litteratur

Løve, T. (2003): Er noen generasjoner bedre stilt på boligmarkedet enn andre? Analyser av livsløps- og generasjonsforskjeller i boforhold gjennom perioden 1967-2001, *Økonomiske analyser 2/2003*, Statistisk sentralbyrå. <http://www.ssb.no/emner/08/05/10/oa/200302/lowe.pdf>